

ZAMUDNE OBRESTI

Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti (ZPOMZO-1), Ur. l. RS št. 56/03 z dne 13.6.2003 na novo ureja zamudne obresti in sicer tako, da opušča prejšnje obresti po temeljni obrestni meri, to je TOM, kot valorizacijske obresti in uzakonja prave zamudne obresti po 17 odstotni letni stopnji (2. člen). Novi komentar OZ pri 165. členu sicer navaja drugačno stališče, in sicer, da glede na višino obrestne mere te obresti očitno vsebujejo tudi element valorizacije. To stališče je po mojem mnenju mogoče sprejeti samo, če je mišljeno tako, da je na izračun obrestne stopnje vplivala še vedno trajajoča inflacija. Nikakor pa zgolj sorazmerno visoka obrestna mera ne vpliva na pravno naravo obresti, določenih s tem zakonom. Iz primerjave prejšnjega in sedanjega zakona je namreč razvidno, da novi zakon opušča temeljno obrestno mero kot instrument valorizacije. Visoka obrestna mera je določena zato, da stimulira dolžnike k hitri izpolnitvi obveznosti. Dejstvo, da inflacija še vedno ni popolnoma odpravljena, čeprav se znižuje, opravičuje določitev obrestne mere zamudnih obresti s posebnim zakonom v smislu drugega odstavka 378. člena OZ. Ta zakon začasno določa obrestno mero zamudnih obresti. Vse ostalo v zvezi z zamudnimi obrestmi pa ureja OZ.

Novi zakon poenostavlja odločanje o zamudnih obrestih. Ker je opustil valorizacijske obresti, je treba glede začetka teka zamudnih obresti uporabiti OZ, ki določa v 378. členu: «Če je dolžnik v zamudi z izpolnitvijo denarne obveznosti, dolguje poleg glavnice še zamudne obresti.» Z opustitvijo valorizacijskega dela zamudnih obresti je vprašanje nastanka zamude odškodninskih obveznosti znova aktualno. Zamudo opredeljuje 299. člen OZ: «Dolžnik pride v zamudo, če ne izpolni obveznosti v roku, ki je določen za izpolnitev.» Ta rok največkrat sovpada z zapadlostjo obveznosti. Za odškodninske obveznosti določa 165. člen OZ, da se štejejo za zapadle od trenutka nastanka škode. To daje podlago za eno od možnih stališč, da je povzročitelj škode oziroma odgovorna oseba v zamudi s trenutkom zapadlosti, to je od povzročitve škode. Taka je bila sodna praksa od uveljavitve ZOR dalje do tedaj, ko je zaradi izredne inflacije in predpisov o obrestih, ki so skoraj v celoti prevzele funkcijo valorizacije terjatev, sodna praksa prešla na priznavanje zamudnih obresti od sodbe dalje (skupna seja v Bugojnu l. 1987). Vendar je proti enačenju zapadlosti z zamudo možnih nekaj pomislekov. Predvsem zapadlost in zamuda pojmovno nista isto: zapadlost je pogoj za nastanek zamude. Zamudne obresti so izrecno sankcija za zamudo. Kako zamuda nastane, posebej določa 299. člen OZ. Zlasti pri nepremoženjski škodi je težko zagovarjati stališče, da je dolžnik v zamudi, dokler ne izve za obseg škode in za denarni zahtevak, ki ga postavlja oškodovanec. Take obveznosti dolžnik sploh ne more izpolniti. To je enako očitno za zahtevke za povrnitev bodoče nepremoženjske škode, pa tudi za nekatere vrste premoženjske škode. Glede nastanka zamude je torej mogočih več stališč. Zato mislim, da je odgovor na vprašanje, ali je glede odškodninske obveznosti dolžnik v zamudi od nastanka škode ali pa od dne, ko ga je upnik seznanil s svojo terjatvijo, treba prepustiti arbitražni in sodni praksi. Seveda je pomembno tudi, kako je postavljen tožbeni zahtevak. Obresti v nobenem primeru ni mogoče priznati za čas, ki ni obsežen z zahtevkom, in v višini, ki presega v zahtevku opredeljeno obrestno mero.

Za obveznosti, glede katerih je nastala zamuda po začetku veljavnosti novega zakona o predpisani obrestni meri zamudnih obresti, to je po 28.6.2003 je treba priznati 17 odstotne zamudne obresti od dneva zamude dalje do plačila (1. čl. zakona). Obrestni zahtevak je pravilen, če je postavljen določno, to pomeni, če je navedena obrestna mera ali pa, če stranka zahteva plačilo zakonskih obresti.

Če je zamuda nastala pred 28.6.2003, ko je začel veljati novi zakon, je mogoče priznati obresti po režimu, ki je veljal v posameznih obdobjih. V času pred 1.1.2002, ko sta začela veljati OZ in ZPOMZO-A, so veljale obresti po Zakonu o predpisani obrestni meri zamudnih obresti in temeljni obrestni meri (Ur. l. RS št. 35/95). Te obresti je sodna praksa priznavala od izdaje sodbe dalje. Razlogi za to so znani.

Za čas od 1.1.2002 dalje je veljalo načelno pravno mnenje občne seje VS RS, po katerem so upnikom pripadale zamudne obresti po 13,5 odstotni obrestni meri za denarne terjatve za nepremoženjsko škodo od nastanka zamude do sodbe, oziroma od 1.1.2002, če je zamuda nastala prej, od sodbe, dalje pa obresti po predpisani obrestni meri zamudnih obresti (2. člen ZPOMZO-A). Enako je veljalo za odškodnine za premoženjsko škodo, odmerjeno po cenah na dan sojenja.

Pri odločanju o zamudnih obrestih je treba torej paziti na čas nastanka zamude in za posamezna obdobja določiti obresti po vsakokrat veljavni obrestni meri. To pa le, če je zahtevek ustrezno postavljen. Paziti je namreč treba tako na materialnopravni kot tudi na procesni vidik zadeve. Priznavanje obresti, za katere ni postavljen zahtevek, bi pomenilo odločanje ultra petitem.

Za premoženjsko škodo, za katero je postavljen zahtevek v dejanskem, že znanem znesku (čiste denarne terjatve), pa v vsakem primeru tečejo zamudne obresti v polnem znesku od zamude dalje do plačila. V teh primerih se v posameznih obdobjih menja samo obrestna stopnja zamudnih obresti, ni pa ločevanja na temeljno in predpisano obrestno mero.

Pri odločanju o obrestnem zahtevku je treba biti pozoren na domnevo oderuških obresti po 377. členu OZ.

Prenehanje teka obresti, ko vsota zapadlih pa ne plačanih obresti doseže glavnico (376. člen OZ) velja za zamudne in za pogodbene obresti. Ta določba je namreč umeščena v 2. odsek 5. poglavja OZ z naslovom Obresti. Določbe tega odseka veljajo za zamudne in za pogodbene obresti, nato pa so v 3. odseku določbe o zamudnih obrestih in v 4. odseku določbe o pogodbениh obrestih. Zato ni pravilno stališče, navedeno v komentarju pri 376. členu OZ, da prepoved ultra alterum tantum velja samo za pogodbene obresti, za zamudne pa ne. Tako stališče je sicer v skladu s pretežnim delom teorije, nikakor pa nima podlage v OZ in ga zato glede na veljavno ureditev ni mogoče sprejeti. V zvezi s tem je treba omeniti, da so bila izražena različna stališča o tem, za katero časovno obdobje se uporablja ta določba. Po enem stališču od uveljavitve OZ dalje ne bi bilo mogoče priznati obresti v znesku, ki presega glavnico. Vendar to stališče ne upošteva 1060. člena OZ, po katerem se določbe tega zakonika ne uporabljajo za razmerja, nastala pred njegovo uveljavitvijo. Glede na to določbo je po mojem mnenju treba uporabiti prepoved obrestovanja po 376. členu OZ samo za obveznosti, nastale po 1.1.2002.

Režim procesnih obresti se ni spremenil. Določba 381. člena OZ o procesnih obrestih je enaka drugemu odstavku 279. člena ZOR.

V zvezi z novostmi, ki jih prinaša ZPOMZO-1, bi bilo na podlagi navedenega mogoče sprejeti naslednje **stališče**:

- 1) Za denarne obveznosti, s katerimi je dolžnik prišel v zamudo do 28.6.2003, ko je začel veljati Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti (ZPOMZO-1, Ur. l. RS št.56/2003 z dne 13.6.2003), pripadajo upnikom zamudne obresti v skladu z načelnim pravnim mnenjem občne seje Vrhovnega sodišča Republike Slovenije za čas od zamude do 28.6.2003, od tega dne dalje do izpolnitve pa 17 odstotne zamudne obresti po ZPOMZO-1.
- 2) Za denarne obveznosti, s katerimi je dolžnik prišel v zamudo po 28.6.2003, pripadajo upniku zamudne obresti od dne nastanka zamude do plačila po 17 odstotni obrestni meri.

V Ljubljani, 10.11.2003

Tit Stanovnik

ZAMUDNE OBRESTI

Zakonska podlaga:

Pri določanju zamudnih obrestih so pomembni trije datumi:

- 1. januar 2002 – pričel veljati Obligacijski zakonik (OZ, Ur. list RS, št. 83/2001) in novelirani Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obrestih in temeljni obrestni meri (ZPOMZO-A, Ur. list RS, št. 109/2001),
- 26. junij 2002 – na občni seji Vrhovnega sodišča RS sprejeto načelno pravno mnenje
- 28. junij 2003 – pričel veljati Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obrestih (ZPOMZO-1, Ur. list RS, št. 56/2003, z dne 13. 6. 2003)

Zamudne obresti od denarne terjatve za nepremoženjsko škodo pripadajo oškodovancu od uveljavitve OZ dalje, torej od 1. 1. 2002, če zamuda ni nastala pozneje.

OZ je uzakonil 8 % obrestno mero za zamudne obresti, če poseben zakon ne določa drugače (378. člen) in prepoved ultra alterum tantrum (376. člen - prepoved prenehanja obrestovanja, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obrestih, doseže glavnico) za pogodbene in zamudne obresti. Čeprav se v strokovni javnosti še vedno pojavljajo stališča, da je uvrstitev te določbe v splošni del poglavja o obrestih redakcijska napaka in velja omenjena prepoved le za pogodbene obresti, pa je pravilno in nujno upoštevati omenjeno določbo OZ.

Novelirani Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obrestih in temeljni obrestni meri (ZPOMZO-A, Ur. list RS, št. 109/2001), ki je veljal od 1. 1. 2002 dalje, je ločil pravne zamudne obresti od valorizacijskih obrestih in sicer so pravne zamudne obresti znašale 13,5 % letno.

Vrhovno sodišče RS je na občni seji dne 26. 6. 2002 sprejelo načelno pravno mnenje, ki upniku omogoča uveljavljati zamudne obresti od uveljavljene terjatve, torej od postavitve zahtevka dalje.

Načelno pravno mnenje se nanaša na:

- denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo in
- denarne odškodnine za povrnitev premoženjske škode, odmerjene po cenah na dan sodne odločbe (t.i. nečiste denarne terjatve)

in določa, da pripadajo oškodovancu zamudne obresti od uveljavitve OZ dalje (1. 1. 2002), če zamuda ni nastala kasneje in sicer:

- za čas od nastanka zamude do dneva sodbe prve stopnje v višini predpisane obrestne mere, zmanjšane za temeljno obrestno mero, torej po 13,5 % letni obrestni meri
- od prvega dneva po dnevu sodbe prve stopnje dalje pa obresti po predpisani obrestni meri zamudnih obresti.

Pri t.i. čistih denarnih terjatvah, ko je zahtevnik dejansko nominalno znan, tečejo zamudne obresti v polnem znesku od zamude dalje do plačila po zakonski obrestni meri.

Višina obrestne mere se je spremenila, ko je dne 28. 6. 2003 stopil v veljavo Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti (ZPOMZO-1, Ur. list RS, št. 56/2003, z dne 13. 6. 2003) in določil, da je predpisana obrestna mera 17 % letno.

Višino predpisane obrestne mere je Vlada RS s Sklepom o spremembi predpisane obrestne mere zamudnih obresti (Ur. list RS, št. 135/2003) spremenila na podlagi 2. odst. 2. člena ZPOMZO-1. Sklep je stopil v veljavo dne 1. 1. 2004 in je znižal zakonsko obrestno mero na 15,5 % letno. Ta višina obrestne mere velja še danes.

Obrazložitev predloga stališča predsedstva:

Do sprememb predpisane obrestne mere bo zaradi spremenjenih gospodarskih razmer pogosto prihajalo, zato bi bilo smotrno, da bi se v izogib navajanju vsaki spremembi višine obrestne mere in pisanju odstotkov ter času veljave posameznega sklepa o spremembi predpisane obrestne mere, v izreku zapisalo: zamudne obresti po zakonski obrestni meri. V obrazložitvi bi se lahko odstotki zamudnih obresti podrobneje obrazložili, če bi se to izkazalo za potrebno.

Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti (ZPOMZO-1) je bil objavljen v Uradnem listu RS dne 13. 6. 2003 in je stopil v veljavo 28. 6. 2003. Do 27. 6. 2003 tečejo zamudne obresti po 13,5 % obrestni meri, od 28. 6. 2003 dalje do plačila pa tečejo zamudne obresti po zakonski obrestni meri.

Predlog stališča predsedstva arbitraže:

»Za denarne terjatve, s katerimi je dolžnik prišel v zamudo do 28. 6. 2003, ko je začel veljati Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti (ZPOMZO-1), pripadajo upniku zamudne obresti v skladu z načelnim pravnim mnenjem občne seje Vrhovnega sodišča RS po 13,5 % letni obrestni meri, od tega dne dalje pa zamudne obresti po zakonski obrestni meri.«

»Za denarne terjatve, s katerimi je dolžnik prišel v zamudo po 28. 6. 2003, pripadajo upniku zamudne obresti od dne nastanka zamude do plačila po zakonski obrestni meri.«

ZAMUDA Z IZPOLNITVIJO DENARNIH OBVEZNOSTI

Zakonska podlaga:

165. člen OZ pravi: Odškodninska obveznost se šteje za zapadlo od trenutka nastanka škode. Oškodovanec ima torej pravico terjati plačilo odškodnine od povzročitelja škode oz. druge odgovorne osebe od trenutka nastanka škode, torej ko odškodninska obveznost zapade.

378. člen OZ pravi: Če je dolžnik v zamudi z izpolnitvijo denarne obveznosti, dolguje poleg glavnice še zamudne obresti.

Povedano drugače: Zamudne obresti, ki so sankcija za zapadlost, tečejo od tedaj, ko pride dolžnik v zamudo.

299. člen OZ pravi: Dolžnik pride v zamudo, če ne izpolni obveznosti v roku, ki je določen za izpolnitev. Če rok za izpolnitev ni določen, pride dolžnik v zamudo, ko upnik na kakršenkoli način od njega zahteva izpolnitev obveznosti.

Obrazložitev predloga stališča predsedstva:

Na 18. seji je bilo sprejeto stališče, da pride dolžnik v zamudo, ko ga upnik pismo opomni na izpolnitev svoje obveznosti in sicer ko tožena stranka prejme odškodninski zahtevek tožeče stranke. Vendar bi bilo bolj pravično in korektno, če bi za začetek teka zamudnih obresti določili nek razumen rok po prejemu odškodninskega zahtevka, v katerem bi se zavarovalnica lahko z zadevo seznanila, jo proučila in se do nje opredelila. Seveda mora biti odškodninski zahtevek popoln in sposoben za obravnavanje. Kot zanimivost lahko povem, da tudi sami odvetniki v tožbah zahtevajo plačilo zamudnih obresti od nekega roka dalje, največkrat od 14. dne dalje od vložitve odškodninskega zahtevka na zavarovalnico.

Rok pri plačilu zavarovalnine na podlagi pogodbenega odnosa med oškodovancem in zavarovalnico je zakonsko že določen in sicer v 943. členu OZ, ki pravi, da mora zavarovalnica izplačati zavarovalnino v dogovorjenem roku, ki ne sme biti daljši kot 14 dni, šteto od dneva, ko je dobila obvestilo, da je zavarovalni primer nastal, saj velja omenjeni rok le za izplačilo zavarovalnine v primeru zavarovalnega pogodbenega odnosa.

Predlog stališča predsedstva:

» Tožena stranka je dolžna plačati tožeči stranki znesek.... z zamudnimi obrestmi od 14. dne dalje po prejemu odškodninskega zahtevka. »

V Ljubljani, 15. 2. 2005

Pripravila:
Judita Osterman

Odločba Ustavnega sodišča in vprašanja v zvezi s tekom obresti

Ustavno sodišče Republike Slovenije je z odločbo št. U-1-300/04-25 z dne 2.3.2006 razveljavilo člen 106o Obligacijskega zakonika, kolikor se za zamudne obresti iz obligacijskih razmerij, nastalih pred njegovo uveljavitvijo, ki tečejo po 1.1.2002, uporablja 277. člen Zakona o obligacijskih razmerjih, čeprav so že dosegle ali presegle glavnico.

Ta izrek odločbe Ustavnega sodišča je nekoliko zapleten, ker sodišče ni odločalo neposredno o veljavnosti določb Zakona o obligacijskih razmerjih, ampak posredno o njegovi uporabi na podlagi prehodne določbe 106o. čl. OZ. Z navedeno odločbo je Ustavno sodišče rešilo vprašanje prenehanja teka zamudnih obresti iz obligacijskih razmerij, nastalih pred uveljavitvijo OZ. Vsebina odločbe je jasna: tudi za zamudne obresti iz obligacijskih razmerij, nastalih pred 1.1.2002 (dan uveljavitve OZ), velja 376. člen OZ, po katerem obresti prenehajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico (ne ultra alterum tantum). V tem obsegu je razveljavljen 106o. člen OZ, ki izključuje uporabo OZ za obligacijska razmerja, nastala pred 1.1.2002.

Ustavno sodišče ni odločalo o veljavnosti ustreznih določb Zakona o obligacijskih razmerjih. V tem zakonu je do novele leta 1989 (Ur. l. SFRJ št. 57/89) veljal 401. člen, ki je za pogodbene obresti določal prepoved obrestovanja, ko obresti dosežejo glavnico. Od te novele dalje pa ta prepoved ni več veljala. Za zakonske zamudne obresti taka prepoved sploh ni bila določena. Zato je bilo mogoče, da je ob uveljavitvi OZ v posameznih primerih prišlo do tega, da so zamudne obresti presegle glavnico. V ta razmerja odločba ustavnega sodišča ni posegla. Učinkuje tako, da se v primerih, ko so do dne 1.1.2002 zapadle, pa ne plačane obresti presegle ali dosegle glavnico, s tem dnem obrestovanje ustavi. Za obligacijska razmerja, nastala pred 1.1.2002, iz katerih pa obresti na ta dan niso dosegle glavnice, se obrestovanje nadaljuje v skladu s 376. členom OZ, torej do trenutka, ko obresti dosežejo glavnico.

Ustavna odločba je logična in razumljiva. Pušča pa odprta nekatera vprašanja, ki jih bo morala rešiti sodna praksa ali pa bo morda o njih Ustavno sodišče še odločalo.

Prvo vprašanje je, ali prepoved po 376. členu OZ velja tudi za procesne obresti. Tu sta možni dve razlagi: kapitalizirane obresti so glavnica, ki se obrestuje kot vsaka druga glavnica z omejitvijo po 376. čl. OZ. Drugačno stališče izhaja iz razlage, da je bistveno, kakšen je pravni temelj določene terjatve. Če upnik kapitalizira obresti in jih na podlagi 381. čl. OZ uveljavlja kot glavnico, to ne spreminja dejstva, da gre za obresti. Člen 376 pa velja za vse obresti brez razlike. Torej vse zapadle obresti, skupaj s procesnimi, ne smejo presežati glavnice. Podpiram drugo stališče, ki je, kolikor vem, tudi pretežno stališče sodne prakse.

Nadaljnje vprašanje je obračunavanje anuitet iz kreditnih pogodb. V teh primerih je treba pri vsaki sporni terjatvi ugotoviti, koliko odpade na glavnico in koliko na obresti. Obrestni del je treba upoštevati skupaj z ostalimi obrestmi in seštevke primerjati z glavnico. V zvezi s tem je treba usmeriti pozornost na zakonsko diktirano 376. čl. OZ. Ta govori o zapadlih, a neplačanih obrestih. V pogodbenih razmerjih ni nujno, da trenutno stanje dolga prikazuje zapadle obresti. Za nezapadle obresti 376. čl. ne velja.

Sodišča postavljajo vprašanje vpliva odločbe Ustavnega sodišča na pravnomočne sodne odločitve o terjatvah in o začetku in koncu teka zamudnih obresti. Civilni in gospodarski oddelek Višjega sodišča v Ljubljani predlagata Vrhovnemu sodišču, da na občni seji sprejme stališče: Če je bilo do objave odločbe Ustavnega sodišča RS št. U-1-300/04 že pravnomočno odločeno o terjatvi in o začetku in koncu teka zamudnih obresti, se pri obračunu obresti ne upošteva določilo čl. 376 OZ. Pri tem se sklicuje na 44. člen Zakona o ustavnem sodišču, po katerem se razveljavljeni zakon ne uporablja za razmerja, nastala pred dnem, ko je razveljavitev začela učinkovati, če do tega dne o njih ni bilo pravnomočno odločeno.

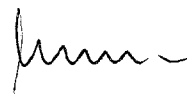
Civilni oddelek Višjega sodišča v Ljubljani predlaga Vrhovnemu sodišču sprejem stališča: Določilo 376. čl. OZ je treba v primeru ugotovitve obveznosti za plačilo zamudnih obresti za čas do 28.6.2003 razumeti tako, da se pod pojmom obresti upoštevajo tiste, ki so obračunane po realni obrestni meri, pod pojmom glavnice pa njena valorizirana vrednost. Ta predlog torej želi doseči razlikovanje med obrestmi v pravem pomenu in med valorizacijskimi obrestmi, ki so zgolj sredstvo ohranjanja realne vrednosti glavnice.

Višje sodišče v Ljubljani je pri Ustavnem sodišču vložilo zahtevo za začetek postopka ocene ustavnosti 376. člena OZ. V zahtevi navajajo razloge proti prepovedi omejitve obrestovanja, zlasti glede zakonskih zamudnih obresti.

Ta informacija je namenjena kratkemu prikazu vsebine odločbe Ustavnega sodišča in nekaterih vprašanj, ki se pojavljajo v praksi v zvezi z njenim izvajanjem. Vsekakor je vredno prebrati odločbo Ustavnega sodišča v celoti, ker so razlogi zanimivi in poučni. Nadaljnja vprašanja, ki bi se pojavila v praksi, bi bilo koristno evidentirati. Kolikor katero od odprtih vprašanj zadeva arbitražna praksa, bi jih morali temeljito preštudirati in sprejeti ustrezno stališče.

V Ljubljani, 5.6.2006

Tit Stanovnik

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: U-I-300/04-25

Datum: 2. 3. 2006

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo Okrajnega sodišča v Ljubljani, in na pobudo Iztoka Daria Šilca in Franca Šilca, obeh iz Ljubljane, ter v postopku za preizkus pobud Iztoka Daria Šilca in Franca Šilca, na seji dne 2. marca 2006

odločilo:

1. Člen 1060 Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 83/01 in 32/04) se razveljavi, kolikor se za zamudne obresti iz obligacijskih razmerij, nastalih pred njegovo uveljavitvijo, ki tečejo po 1. 1. 2002, uporablja 277. člen Zakona o obligacijskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 29/78, 39/85 in 57/89), čeprav so že dosegle ali presegle glavnico.
2. Pobuda Iztoka Daria Šilca za začetek postopka za oceno ustavnosti Zakona o obligacijskih razmerjih se zavrne.
3. Postopek za preizkus pobude Franca Šilca za začetek postopka za oceno ustavnosti Zakona o obligacijskih razmerjih se ustavi.

Obrazložitev

A.

1. Okrajno sodišče v Ljubljani je vložilo zahtevo, ki jo je naslovilo kot zahtevo za začetek postopka za oceno ustavnosti 277. člena Zakona o obligacijskih razmerjih (v nadaljevanju ZOR) zaradi neskladja z 2. členom Ustave, kolikor se pri njegovi uporabi po 1. 1. 2002 ne upošteva pravilo, da obresti nehajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico. Navaja, da je bila določba uvrščena v 1. odsek 1. oddelka III. poglavja Zakona, ki je urejal pravico do povračila škode. Glede na to meni, da je bilo povračilo škode tudi glavni namen citirane določbe; in sicer škode, ki nastane upniku zaradi padca vrednosti denarja, in škode, ki se kaže v dejstvu, da upnik ne uživa civilnih plodov, ki jih daje denar. Po mnenju predlagatelja pomeni vse, kar presega odškodninsko funkcijo obresti, kaznovalno funkcijo zamudnih obresti. Ta lastnost zakonskih zamudnih obresti naj bi bila v določeni meri utemeljena, saj dolžnika sili k pravočasni izpolnitvi obveznosti, ne sme pa biti nesorazmerna. Pravna varovala, ki naj bi bila sestavni del zakonskih zamudnih obresti kot klasičnega instituta civilnega prava, naj prav zaradi te njihove deloma penalne funkcije preprečijo, da bi ta pravna sankcija pretirano odstopala tako od temeljnih načel civilnega prava (načela enakovrednosti

dajatev), kazenskega prava (načela sorazmernosti) kot tudi od splošnih pravnih načel (načela pravičnosti). Predlagatelj pojasnjuje, da je z uveljavitvijo Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju OZ) začelo veljati pravilo *ne ultra alterum tantum* (376. člen OZ), ki določa, da obresti ne hajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico. Navaja, da je to načelo po ZOR veljalo le za pogodbene obresti, vendar je bila določba 401. člena z novelo leta 1989 črtana, saj naj bi njegova uporaba v tedanjih razmerah visoke inflacije onemogočala normalen plačilni promet. Predlagatelj navaja, da je po prevladujoči razlagi sodne prakse glede prehodne določbe 1060. člena OZ treba za razmerja, nastala pred uveljavitvijo OZ, tek zakonskih zamudnih obresti presoati v skladu z določbami ZOR tudi po 1. 1. 2002. Po stališču predlagatelja je uporaba pravila o zakonskih zamudnih obrestih v razmerah normalne inflacije, ki ne upošteva klasičnega civilizacijskega varovala *ne ultra alterum tantum*, v neskladju z 2. členom Ustave. Ustavnemu sodišču predlaga, naj ugotovi, da je uporaba 277. člena ZOR v nasprotju z Ustavo, če se po 1. 1. 2002 ne uporablja tako, da obresti prenehajo teči, ko dosežejo (ali so dosegle) višino glavnice.

2. Pobudo za oceno ustavnosti ZOR ter prehodnih in končnih določb OZ je vložil tudi pobudnik Iztok Dario Šilc. Svoj pravni interes utemeljuje z izvršilnim postopkom, v katerem je na podlagi pravnomočnega izvršilnega postopka dolžan plačati glavnico in zamudne obresti. Poudarja, da bo o dejanski višini zamudnih obresti odločeno šele v izvršilnem postopku. S kasnejšo vlogo je pobudnik Ustavnemu sodišču sporočil, da je pri Okrajnem sodišču v Ljubljani (št. I P 820/04) vložil tožbo za vrnitev obresti, ki so presegle glavnico. V pobudi navaja, da je bila višina zamudnih obresti po ZOR odraz ekonomskega položaja v državi, v katerem je bila potreba po zaščiti vrednosti terjatev pred inflacijo še zlasti izrazita. Nadaljuje, da je tolar kmalu po osamosvojitvi, najkasneje pa po letu 1995, postal stabilna valuta, zato "vse do prenehanja ZOR ni sprejemljivo, da so se dopuščale in se dopuščajo take zamudne obresti, ki tečejo še naprej, kljub temu, da je vsota zapadlih, pa neplačanih obresti že dosegla glavnico", in sicer brez upoštevanja osebnih okoliščin (socialne, materialne nezmožnosti) in javnih okoliščin oziroma dejstev (trdnega tolarja in minimalne inflacije). Glede na navedeno pobudnik meni, da ZOR v tem delu posega v načela pravne države, v osebno varnost posameznika, v zasebno lastnino, še posebej v njeno socialno funkcijo (ker gre za bogatenje na račun plačilne nesposobnosti dolžnika) ter v načelo sorazmernosti. Zato mu očita neskladje z 2., s 14., s 33. in s 67. členom Ustave. Navaja, da OZ v 376. členu določa, da obresti prenehajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico, ne določa pa, da velja navedena omejitev tudi za pravnomočne izvršilne naslove, izdane pred uveljavitvijo OZ. Zato iz enakih razlogov kot ZOR izpodbija tudi prehodne in končne določbe OZ. Ustavnemu sodišču predlaga, naj ugotovi, da je ZOR v povezavi z OZ v izpodbijanem delu v neskladju z Ustavo, in naj zaradi pravne varnosti zavzame stališče, do katere višine naj se obračunavajo zamudne obresti v izvršilnih postopkih, ki tečejo na podlagi izvršilnih naslovov, izdanih oziroma sklenjenih pred uveljavitvijo OZ, in za katere se uporablja izpodbijana določba ZOR.

3. Pobudo za oceno ustavnosti je vložil tudi Franc Šilc. V njej navaja enake razloge kot Iztok Dario Šilc.

4. Državni zbor na zahtevo in na pobudo Iztoka Daria Šilca ni odgovoril. Vlada v svojem mnenju pojasnjuje, da so obresti po svoji funkciji plačilo za uporabo tujega denarja. Zamudne obresti, do katerih praviloma pride zaradi neupravičene uporabe tujega denarja, imajo kaznovalno funkcijo, kadar so določene tako visoko, da za dolžnika na eni

strani pomenijo kazen za zamudo, na drugi strani pa ga silijo k čimprejšnji izpolnitvi denarne obveznosti. Vlada izraža prepričanje, da je zakonodajalec z namenom, da višina zapadlih obresti za obveznosti, nastale pred uveljavitvijo OZ, ne bi rasla brez omejitve višine, razveljavljeno določbo 401. člena ZOR ponovno uvedel v OZ. Meni, da je veljavna določba 376. člena OZ vsebinsko identična z nekdanjo določbo 401. člena ZOR. Po mnenju Vlade je pravni problem v določbi 1060. člena OZ, kolikor za 376. člen OZ ne določa izjeme od splošnega pravila. Ker torej v OZ ni določena uporaba 376. člena OZ za obveznost plačila zamudnih obresti, nastale pred 1. 1. 2002, Vlada meni, da je presoja Ustavnega sodišča glede ugotovitve skladnosti določb OZ z Ustavo potrebna v tej smeri.

B. – I.

5. Ker je po podatkih Upravne enote Ljubljana drugi pobudnik Franc Šilc dne 19. 1. 2006 umrl, je Ustavno sodišče postopek za preizkus njegove pobude ustavilo (3. točka izreka).

6. Zahtevo in pobudo Iztoka Daria Šilca je Ustavno sodišče združilo zaradi skupnega obravnavanja in odločanja. Ker se pobuda nanaša tako na vprašanje teka zamudnih obresti pred uveljavitvijo OZ kot tudi na vprašanje teka zamudnih obresti po uveljavitvi OZ, zahteva Okrajnega sodišča pa le na vprašanje teka zamudnih obresti po uveljavitvi OZ, je Ustavno sodišče najprej preizkusilo pobudo v delu, ki se nanaša na tek obresti pred uveljavitvijo OZ. V nadaljevanju pa je presojalo izpodbijano ureditev teka obresti po uveljavitvi OZ.

B. – II.

Tek zamudnih obresti do uveljavitve OZ

7. ZOR je ob razglasitvi samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije na podlagi Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije in 4. člena Ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine (UZITUL),¹ postal del pravnega reda Republike Slovenije. Člen 277 ZOR za zamudne obresti ni določal prepovedi *ultra alterum tantum*. Tega ni določala tudi nobena druga določba ZOR. To prepoved je uveljavil šele 376. člen OZ.

8. Pobudnik predlaga presojo ustavnosti ZOR, kolikor pred uveljavitvijo OZ ni omejeval teka zamudnih obresti s prepovedjo *ultra alterum tantum*. Če so izpolnjeni pogoji iz 47. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 – v nadaljevanju ZUstS) Ustavno sodišče sicer lahko presoja, ali je bil predpis, ki je že prenehal veljati, v skladu z Ustavo.² Vendar pobudnik zgolj s pavšalnimi ocenami, ki se nanašajo na ekonomski položaj v Republiki Sloveniji po letu 1995, očitkov o neskladju z 2., s 14., s 33. in s 67.

¹ Po prvem odstavku 4. člena UZITUL se v Republiki Sloveniji do izdaje ustreznih predpisov Republike Slovenije smiselno uporabljajo kot republiški tisti zvezni predpisi, ki so veljali v Republiki Sloveniji ob uveljavitvi tega zakona, kolikor ne nasprotujejo pravnemu redu Republike Slovenije in kolikor ni s tem zakonom drugače določeno.

² ZOR se je sicer po drugem odstavku 1061. člena OZ prenehal uporabljati, zato gre prav tako za položaj iz 47. člena ZUstS.

členom Ustave ni izkazal. Pobude pa tudi ni mogoče utemeljiti s sklicevanjem na drugačno ureditev, ki jo je uveljavil kasnejši zakon. Zato je Ustavno sodišče njegovo pobudo v tem delu zavrnilo kot očitno neutemeljeno (2. točka izreka).

Tek zamudnih obresti po uveljavitvi OZ

9. Z dnem uveljavitve OZ (1. 1. 2002) se je ZOR (z izjemo nekaterih določb) prenehal uporabljati (drugi odstavek 1061. člena OZ). Po prehodni določbi 1060. člena OZ pa se določbe OZ ne uporabljajo za obligacijska razmerja, ki so nastala pred njegovo uveljavitvijo. Navedeni člen ne določa nobenih izjem.

10. Pravno ureditev, ki jo izpodbijata predlagatelj in pobudnik, in ki se nanaša na obdobje po uveljavitvi OZ, torej določa 1060. člen OZ s tem, ko ne določa izjeme, ki bi omogočala uporabo določbe 376. člena OZ (prepoved *ultra alterum tantum*). Tudi Okrajno sodišče kot predlagatelj torej po vsebini izpodbija 1060. člen OZ in ne 277. člena ZOR.³

11. Navedeno določbo OZ iz podobnih razlogov izpodbija tudi pobudnik. V tem delu je Ustavno sodišče pobudo sprejelo v obravnavo. Ker so bili glede pobude izpolnjeni pogoji iz četrtega odstavka 26. člena ZUstS, je nadaljevalo z odločanjem o stvari sami.

B – III.

Pojem obresti

12. Obresti so po svoji funkciji v prvi vrsti plačilo za uporabo tujega denarja,⁴ ki se zaračunava v odstotku od glavne terjatve in po času, v katerem uporaba traja.⁵ Pri tem gre lahko za upravičeno uporabo tujega denarja in torej za pogodbeno dogovorjeno ceno (pogodbene obresti) ali za neupravičeno uporabo, do katere praviloma pride zaradi zamude pri plačilu denarne obveznosti (zamudne obresti).

Zamudne obresti po ZOR

13. Po prvem odstavku 277. člena ZOR dolžnik, ki zamudi z izpolnitvijo denarne obveznosti, dolguje poleg glavnice še zamudne obresti po obrestni meri, določeni z zveznim zakonom.⁶ Zvezni zakon, ki je določal obrestno mero zamudnih obresti, je bil

³ Člen 277 ZOR je v prvem odstavku določal, da dolžnik, ki zamudi z izpolnitvijo denarne obveznosti, dolguje poleg glavnice še zamudne obresti po obrestni meri, določeni z zveznim zakonom.

⁴ S. Cigoj: Teorija obligacij, Časopisni zavod Uradni list SR Slovenije, Ljubljana 1989, str. 56: avtor govori o obrestih kot "plačilu za prepustitev rabe denarnega zneska ali druge nadomestne stvari"; V. Balažic, Omejitvena pravila o obrestih, Podjetje in delo, Ljubljana 1/05, str. 23: "Obresti so po svoji tradicionalni funkciji plačilo za uporabo tujega denarja oziroma cena denarja ali kapitala."; enako tudi Koziol, Welser, Bürgerliches Recht, Band II, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Dunaj 2001, str. 31.

⁵ N. Plavšak, M. Juhart, V. Kranjc, A. Polajnar - Pavčnik, P. Grilc: Obligacijski zakonik s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 526.

⁶ Besedilo določbe prvega odstavka 277. člena ZOR je leta 1989 določil Zakon o spremembah Zakona o obligacijskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 57/89). Pred tem je obrestno mero zakonskih zamudnih obresti določal ZOR, in sicer kot obrestno mero, po kateri se v kraju izpolnitve obrestujejo hranilne vloge na vpogled (prvi odstavek 277. člena). Za denarne obveznosti, izvirajoče iz gospodarskih pogodb, pa je obrestno mero zamudnih obresti predpisoval Zvezni izvršni svet (drugi odstavek 277. člena).

Zakon o obrestni meri zamudnih obresti (Uradni list SFRJ, št. 57/89), s katerim je bila obrestna mera predpisana v višini eskontne stopnje, ki jo je mesečno določala Narodna banka Jugoslavije, zvišane za 20 %. Ta zakon se je uporabljal do leta 1992, ko je bil nadomeščen s slovenskim zakonom z enakim naslovom (Uradni list RS, št. 14/92 in 13/93). Obrestna mera zamudnih obresti je bila z njim določena kot stopnja rasti cen na drobno v preteklem mesecu, preračunana na letno raven, in realna letna zamudna obrestna mera 30 %, ki je bila po noveli naslednje leto znižana na 25 %. Leta 1995 je bil sprejet Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti in temeljni obrestni meri (Uradni list RS, št. 45/95 – v nadaljevanju ZPOMZO), ki je predpisano obrestno mero določil kot temeljno obrestno mero (TOM), povečano za 1,8-kratnik splošne eskontne mere Banke Slovenije.

14. Člen 401 ZOR je določal, da obresti nehajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico. Vendar je prepoved *ultra alterum tantum* veljala le za pogodbeno dogovorjene obresti in le do leta 1989, ko je bila določba 401. člena ZOR z Zakonom o spremembah ZOR (Uradni list SFRJ, št. 57/89) črtana. Za zakonske zamudne obresti ta prepoved ni bila nikoli izrecno določena.

15. Sistem zamudnih obresti je bil ob uveljavitvi ZOR prilagojen strogemu načelu denarnega nominalizma in normalnim gospodarskim razmeram. Sistem je bil jasen in celovit. Toda takšen je bil le, dokler je bila domača denarna enota vsaj približno stabilna, inflacija pa nizka. Ko je začela inflacija strmo naraščati, so terjatve skokovito izgubljale na vrednosti, kakršno so imele v času nastanka. To je povzročilo tudi plačilno nedisciplino.⁷ Kot je razvidno iz 13. točke obrazložitve te odločbe, je zakonodajalec ukrepal tako, da je višino zamudnih obresti s posebnimi zakoni prilagajal vsakokratnim gospodarskim razmeram. Zamudne obresti so imele trojno funkcijo: poleg klasične (plačilo za uporabo tujega denarja) še valorizacijsko in kazensko funkcijo.⁸ K visoki stopnji zamudnih obresti je prispeval tudi način njihovega obračunavanja ter za kreditno poslovanje bank in drugih bančnih organizacij veljavni izjemi od siceršnje prepovedi obrestnega obrestovanja (člen 400 ZOR). Takšna ureditev je imela za posledico, da so zamudne obresti pogosto presegle glavnico.

Zamudne obresti po OZ

16. Ko je zakonodajalec ocenil, da so se gospodarske razmere ustalile do te mere, da navedena ureditev kot instrument za ohranjanje realne vrednosti glavnice ni bila več potrebna, je sprejel OZ, ki je najprej določil, da je načelo denarnega nominalizma dispozitivne in ne več kogentne narave, obrestna mera pa je postopoma izgubila valorizacijsko funkcijo. OZ je tudi uzakonil načelo *ne ultra alterum tantum*.

17. Po 378. členu OZ dolguje dolžnik, če zamudi z izpolnitvijo denarne obveznosti, poleg glavnice še zamudne obresti. Obrestna mera zamudnih obresti znaša 8 % letno, če poseben zakon ne določa drugače. Sedaj veljavni Zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti (Uradni list RS, št. 56/03 – v nadaljevanju ZPOMZO-1)⁹ drugače od prejšnjih zakonov predpisuje obrestno mero zamudnih obresti v nominalni višini. V zakonu je bila obrestna mera zamudnih obresti za obveznosti v domačem denarju

⁷ V. Balažic, cit. delo, str. 23 in 24.

⁸ V. Balažic, cit. delo, str. 24 in 25.

⁹ ZPOMZO-1 je začel veljati 28. 7. 2003; od uveljavitve OZ pa do sprejema ZPOMZO-1 je obrestno mero zamudnih obresti določala novela ZPOMZO-A (Uradni list RS, št. 109/01).

najprej določena 17 % letno, na podlagi zakonskega pooblastila¹⁰ pa jo je Vlada s Sklepom o spremembi predpisane obrestne mere zamudnih obresti (Uradni list RS, št. 135/03) znižala najprej na 15,5 % letno, z zadnjo spremembo (Uradni list RS, št. 118/05) pa na 13,5 % letno.

18. Člen 376 OZ določa, da obresti nehajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico. Prepoved *ultra alterum tantum* je sedaj umeščena v odsek, ki vsebuje pravila, ki veljajo tako za pogodbene kot za zamudne obresti. Zato ob sistematični razlagi navedene določbe¹¹ ni mogoča drugačna razlaga, kot da velja tudi za zamudne obresti.¹²

B – IV.

Prehodna ureditev po OZ

19. Člen 1060 OZ se glasi:

" Določbe tega zakonika se ne uporabljajo za obligacijska razmerja, ki so nastala pred uveljavitvijo tega zakonika."

20. Kot je bilo navedeno že v 9. točki obrazložitve te odločbe, se je ZOR (z izjemo nekaterih določb) z dnem uveljavitve OZ prenehal uporabljati (drugi odstavek 1061. člena OZ). Vendar se ZOR po 1060. členu OZ še naprej uporablja za obligacijska razmerja, nastala pred njegovo uveljavitvijo. Ker med izjeme ne sodi določba 376. člena OZ, dolgujejo dolžniki, katerih obligacijska razmerja so nastala pred uveljavitvijo OZ, zamudne obresti ne glede na to, ali obresti že dosežajo oziroma presegajo glavnico. Zamudne obresti iz obligacijskih razmerij, ki nastanejo po 1. 1. 2002, pa prenehajo teči, ko vsota zapadlih, pa neplačanih obresti doseže glavnico. Zakonodajalec je s tem dolžnike, katerih terjatve izvirajo iz obligacijskih razmerij, nastalih pred uveljavitvijo OZ, postavil v neenak položaj v primerjavi z dolžniki, katerih terjatve izvirajo iz obligacijskih razmerij, nastalih po njegovi uveljavitvi.

21. Drugi odstavek 14. člena Ustave določa, da so pred zakonom vsi enaki. Spoštovanje načela enakosti in zagotavljanje enakega obravnavanja je torej ena od temeljnih zahtev, na katero mora paziti zakonodajalec pri urejanju pravic in obveznosti. Vendar tega načela ni mogoče pojmovati kot enostavne splošne enakosti vseh. Po ustaljeni presoji Ustavnega sodišča načelo enakosti pred zakonom ne pomeni, da predpis – kadar podlaga za različno urejanje niso okoliščine iz prvega odstavka 14. člena Ustave – ne bi

¹⁰ Drugi odstavek 2. člena ZPOMZO-1 določa, da lahko Vlada ob spremembi gospodarskih razmer v državi obrestno mero spremeni s sklepom.

¹¹ Sistematična razlaga namreč določa pomen jezikovnih znakov glede na njihovo umeščenost v "zunanji" in "notranji" pravni sistem. Od tega, na kakšnem mestu je posamezna pravna določba, je soodvisen tudi pomen, ki ga ta določba ali sklop določb ima. Jezikovna razlaga neke norme pa je le prva stopnja, ki določa možni besedni pomen pravne norme, in hkrati stopnja, ki določa zunanjo mejo, ki je razlagalec ne sme prestopiti. Razlagalčeva dolžnost je, da jezikovno razlago dopolni in preveri še z drugimi metodami, ki naj jezikovno razlago potrdijo ali pa utemeljijo tistega izmed več možnih pomenov, ki je njen pravi (pravni) pomen. Več v M. Pavčnik, Argumentacija v pravu, Cankarjeva založba, Ljubljana 1998, str. 55 in str. 68.

¹² V. Balažic, cit. delo, str. 28; drugače N. Plavšak v N. Plavšak in drugi, cit. delo, str. 533, kjer meni, da zgolj na podlagi umeščenosti določbe 378. člena OZ v odsek, ki vsebuje pravila, ki veljajo tako za pogodbene kot za zamudne obresti, ni mogoče sklepati, da je veljavnost tega pravnega pravila (po namenu zakonodajalca) razširjena tudi na zamudne obresti. Določba naj bi bila v ta oddelek umeščena po pomoti, zaradi redakcijske nedoslednosti. Glej tudi M. Juhart, cit. delo, str. 8.

smel različno urejati enakih položajev pravnih subjektov, pač pa, da tega ne sme početi samovoljno, brez razumnega in stvarnega razloga. Za razlikovanje mora torej obstajati razumen, iz narave stvari izhajajoč razlog. Zakonodajalec je upravičen v mejah svoje pristojnosti določiti kriterije, ki mu služijo za opredelitev, katera dejanska stanja so si podobna do te mere, da bo nanja vezal enake pravne posledice, in katera se tako razlikujejo, da jih je treba pri uzakonitvi razlikovati od prvih (tako npr. odločba Ustavnega sodišča št. U-I-306/98 z dne 11. 4. 2002, Uradni list RS, št. 37/02 in OdlUS XI, 60).

22. Glede na to je moralo Ustavno sodišče odgovoriti na vprašanje, ali je čas nastanka obligacijskega razmerja razumen in stvaren razlog za razlikovanje med dolžniki, za katere pravilo *ne ultra alterum tantum* velja, in med tistimi, za katere se glede na določbo 1060. člena OZ to pravilo ne uporablja. Iz zakonodajnega gradiva ni razviden razlog za takšno ureditev. Čeprav so obresti ob nastanku obveznost akcesorne narave, so posamezni zneski zapadlih obresti potem, ko nastanejo, samostojne terjatve in je z njimi mogoče samostojno razpolagati. Zakonske zamudne obresti so samostojne tudi v pravnem naslovu, saj imajo svojo podlago v zakonu.¹³ Čas nastanka obligacijskega razmerja tudi ne vpliva na višino obrestne mere, ki se je zaradi spreminjajočih se gospodarskih razmer spreminjala. Če je bila v času trajanja zamude določena nova obrestna mera zamudnih obresti, so se zamudne obresti od dneva uveljavitve spremembe dalje obračunavale po novi obrestni meri.¹⁴ To izhaja tudi iz prehodnih določb posebnih zakonov, ki so vsakokrat določale, da zakon začne veljati na določen dan (kot so: 1. 1. 2002, petnajsti dan po objavi, naslednji dan po objavi). Tako je za vse zamudne obresti v enakem časovnem obdobju po uveljavitvi OZ veljala enaka višina obrestne mere ne glede na to, ali je obligacijsko razmerje nastalo pred uveljavitvijo OZ (torej ne glede na določbo 1060. člena OZ) ali po njej. Pri tem je treba tudi upoštevati, da so okoliščine, ki so ob uveljavitvi OZ vplivale na (drugačno) ureditev zamudnih obresti, vplivale tudi na uveljavitev načela *ne ultra alterum tantum*.

23. Glede na navedeno Ustavno sodišče ugotavlja, da zakonodajalec za različno ureditev teka zamudnih obresti glede na čas nastanka obligacijskega razmerja po uveljavitvi OZ ni imel razumnega razloga. Prehodna določba 1060. člena OZ je zato, kolikor se na njeni podlagi glede teka zamudnih obresti uporablja ZOR (ki ne določa uporabe pravila, da zamudne obresti nehajo teči, ko vsota zapadlih, pa neplačanih obresti doseže glavnico), v neskladju z drugim odstavkom 14. člena Ustave. Zato je Ustavno sodišče 1060. člen OZ razveljavilo, kolikor se na njegovi podlagi za zamudne obresti iz obligacijskih razmerij, nastalih pred uveljavitvijo OZ, ki tečejo po 1. 1. 2002, uporablja ZOR, ki ne določa uporabe pravila, da zamudne obresti nehajo teči, ko vsota zapadlih, pa neplačanih obresti doseže glavnico.

24. Ustavno sodišče je presojalo prehodno določbo OZ, ki je začela veljati 1. 1. 2002. V tek zamudnih obresti do tega datuma se ni spuščalo, ker je pobudo v tem delu zavrnilo. To pomeni, da Ustavno sodišče ni presojalo ureditve, po kateri je dolžnik dolžan plačati zamudne obresti, ki so se natekle do tega datuma, tudi če je njihova vsota že presegla glavnico. Glede teka zamudnih obresti po 1. 1. 2002 pa bodo sodišča morala upoštevati, da je bila prehodna določba v delu, kolikor se na njeni podlagi še naprej uporablja ZOR,

¹³ Več v S. Cigoj, cit. delo, str. 56.

¹⁴ Tako tudi V. Balažic, cit. delo, str. 28, in K. Igljč Stroligo: Oblikovanje zahtevka in izreka sodbe o obrestih, objavljeno v Gospodarski subjekti na trgu eno leto po vstopu v Evropsko unijo (gradivo 13. posvetovanja o aktualni problematiki s področja gospodarskega prava, Portorož 2005), Inštitut za gospodarsko pravo Maribor, str. 128.

ki prepovedi teka zamudnih obresti *ultra alterum tantum* ne vsebuje, razveljavljena. To pomeni, da bodo morala sodišča pri odločanju o teku obresti po 1. 1. 2002 upoštevati veljavno zakonodajo ne glede na to, da je obligacijsko razmerje, iz katerega izvirajo zamudne obresti, nastalo pred uveljavitvijo OZ.

25. Ker je Ustavno sodišče izpodbijano ureditev razveljavilo že zaradi ugotovljenega neskladja z drugim odstavkom 14. člena Ustave, se v presojo drugih zatrjevanih neskladij z Ustavo ni spuščalo. Prav tako se ni spuščalo v ustavno skladnost ureditve po OZ, po kateri načelo *ne ultra alterum tantum* velja tudi za zamudne obresti.

C.

26. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 6. člena, drugega odstavka 26. člena in 43. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Janez Čebulj ter sodnice in sodniki dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič, dr. Mirjam Škrk, Jože Tratnik in dr. Dragica Wedam Lukić. Odločbo je sprejelo soglasno.

Predsednik
dr. Janez Čebulj